

ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาค ของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น

Achievement on Policy Implementation Relating to Social Welfare Management for Equality of Elderly in Khon Kaen Province

นิภาพรรณ เจนสันติกุล

Nipapan Jentsantikul

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น จ. ขอนแก่น 40002
Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Khon Kaen
40002, Thailand

*Corresponding author: E-mail: nipajen@kku.ac.th

(Received: 29 June 2023; Revised: 15 August 2023; Accepted: 24 August 2023)

Abstract: The purpose of this research was to study the mechanisms and processes of the agencies involved in the implementation of policies related to social welfare provision and the results of implementing policies related to social welfare provision for the equality of the elderly in Khon Kaen Province. It is qualitative research. Data were collected from 12 informants through in-depth interviews and documentary research. The research findings were as follows: 1) There were three levels of mechanisms and processes for agencies involved in implementing policies related to social welfare provision for the equality of the elderly: national, ministry, and local levels. Split responsibilities, a lack of interdepartmental integration, and redundancy were the issues. 2) Based on the results of implementing policies related to social welfare for the elderly, it was found that overall operations align with the principle of equality. This includes provisions for health, sanitation, recreation, income, employment, and social and community aspects. The agencies should consider the welfare of the elderly in accordance with social principles and the ability of the elderly.

Keywords: Achievement, social welfare, equality, elderly, policy implementation

บทคัดย่อ: การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไก และกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม และศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 12 คน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกและการวิจัยจากเอกสาร และทำการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) กลไก และกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติมี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับท้องถิ่น ที่มีปัญหาในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุเพราะเป็นการทำงานแบบแยกส่วนขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานและมีความซ้ำซ้อน 2) ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ภาพรวมการดำเนินงานเป็นไปตามหลักความเสมอภาค โดยมีการจัดสวัสดิการทั้งในด้านสุขภาพ

อนามัย ด้านนันทนาการ ด้านการมีรายได้และการมีงานทำ และด้านการมีสังคมและชุมชน ทั้งนี้การจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรเป็นไปตามหลักความเป็นธรรมทางสังคมและควรคำนึงถึงความสามารถของผู้สูงอายุ

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ การจัดสวัสดิการสังคม ความเสมอภาค ผู้สูงอายุ การนำนโยบายไปปฏิบัติ

คำนำ

การขับเคลื่อนประเทศไทยให้ก้าวไปสู่ออนาคตได้อย่างมั่นคง ยั่งยืน และมีเสถียรภาพนั้นมิใช่หน้าที่ของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หรือคนในช่วงวัยใดวัยหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นหน้าที่ที่ทุกคนในประเทศต้องร่วมกันรับผิดชอบในส่วนที่เกี่ยวข้องกับตนเองให้ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยจากการประมาณการประชากรของประเทศไทย พบว่า ปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยจะเป็นสังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ และในปี พ.ศ. 2575 จะเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างเต็มที่ (Kumhom and Sombat, 2018; Sudsomboon, 2014) ส่งผลให้ผู้สูงอายุจะกลายเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ของประเทศในอนาคต ปัจจุบันพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ประกอบกับกฎหมายอีกหลายฉบับ อาทิ พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ฯลฯ ได้มีบทบัญญัติหลายประการที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการกำหนดนโยบายสาธารณะเกี่ยวกับวิธีการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน และงานสวัสดิการสังคมเป็นภารกิจเชิงบริการของภาครัฐที่ไม่สามารถดำเนินการเชิงพาณิชย์ได้ แต่เป็นภารกิจที่รัฐจำเป็นต้องดำเนินการ อีกทั้งเป็นภารกิจที่ต้องการความคล่องตัวสูงในการดำเนินงาน ดังนั้นในการดำเนินงานจึงต้องมีรูปแบบและวิธีการดำเนินงานในการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุที่เหมาะสม ซึ่งจากการที่มีกฎหมายหลายฉบับที่มีรายละเอียดเกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ส่งผลให้มีหน่วยงานหลายหน่วยที่อยู่ภายใต้สังกัดเดียว หรือต่างสังกัดกันเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการต่าง ๆ ของการจัดสวัสดิการสังคมส่งผลให้เกิดปัญหาในเรื่องความซ้ำซ้อนของการกำหนดนโยบาย กระบวนการทำงานตามนโยบายหรือทำให้

เกิดช่องว่างในการจัดสวัสดิการขึ้นได้ (Wang and Luo, 2022; Weldelessie, 2021)

จังหวัดขอนแก่นมีผู้สูงอายุ จำนวน 326,053 คน คิดเป็นร้อยละ 18.1692 ของประชากรทั้งหมด จำนวน 1,794,531 คน โดยสถานการณ์ผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่นอยู่ระหว่างเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ อยู่ในระดับร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด ซึ่งเป็นสัดส่วนที่สูงโดยมีผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ จำนวน 276,251 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.3941 ผู้สูงอายุช่วยเหลือตัวเองไม่ได้/ ไม่มีคนดูแล/ไม่มีรายได้/ผู้ป่วยเรื้อรังติดบ้าน ติดเตียง จำนวน 3,566 คน คิดเป็นร้อยละ 0.1987 ผู้สูงอายุที่ต้องดำรงชีพด้วยการเร่ร่อน ขอดทาน จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.0001 และผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับเบี้ยยังชีพและสามารถเลี้ยงดูตนเองได้ จำนวน 46,234 คิดเป็น ร้อยละ 2.5763 (Khon Kaen Provincial Social Development and Human Security Office, 2022) ด้วยสถานการณ์ดังกล่าวผู้วิจัยเห็นถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลไกและกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคม และศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น อีกทั้งเพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะทางในการปรับปรุงและพัฒนานโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุในประเทศไทยที่เหมาะสมในอนาคต

อุปกรณ์และวิธีการ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการวิจัยระหว่างเดือนมกราคม-มิถุนายน 2566 มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ให้ข้อมูล คือ 1) ตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดขอนแก่น (กรมกิจการผู้สูงอายุ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) 2) ตัวแทนจากสำนักงานท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น 3) ตัวแทนจากองค์กรภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหรือการส่งเสริมสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุจังหวัดขอนแก่น และ 4) ตัวแทนจากองค์กรภาคประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการจัดหรือการส่งเสริมสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลหลักสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกไว้ 12 คนจำแนกตามกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มละ 3 คน โดยผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงและทำการกำหนดคุณสมบัติของผู้ให้ข้อมูลโดยมีเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) ตำแหน่งหน้าที่ที่เกี่ยวข้องตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่จำแนกไว้เป็น 4 กลุ่ม 2) มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดขอนแก่นไม่น้อยกว่า 3 ปี และ/หรือ 3) เป็นบุคคลที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดหรือการส่งเสริมสวัสดิการสังคมของเด็กและเยาวชน หรือผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นไม่น้อยกว่า 3 ปี และ 4) เป็นบุคคลที่อ่านออกเขียนได้ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และเกณฑ์การคัดออก คือ 1) มีความประสงค์ขอลดตัวไม่ว่าด้วยเหตุผลใดก็ตาม 2) มีภูมิลำเนาหรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ของจังหวัดขอนแก่นต่ำกว่า 3 ปี ทั้งนี้ในระหว่างที่ดำเนินการศึกษาวิจัยหากพบว่าควรเก็บข้อมูลเพิ่มเติมจากบุคลากรหน่วยงานใดเพื่อให้ผลการวิจัยมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยก็จะดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกจำนวน 7 ข้อ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัยโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา 1.00 เพื่อศึกษา กลไก และกระบวนการของหน่วยงานที่

เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทางวิชาการจำแนกตามที่มาของข้อมูล คือ ข้อมูลทุติยภูมิ ได้แก่ พระราชบัญญัติ ประกาศ กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุ อาทิ พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2546 และแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ระเบียบกรมกิจการผู้สูงอายุ ระเบียบคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติและอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น เพื่อทำความเข้าใจถึง กลไก และกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติ และดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ในช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน 2566 โดยผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ขอเข้าเก็บข้อมูลจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ถึงผู้ให้ข้อมูลเพื่อขอเข้าเก็บข้อมูลจากบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายในหน่วยงาน โดยจะแนบหนังสือตอบรับเพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลที่ได้รับมอบหมายตอบกลับพร้อมทั้งแนบเอกสารอธิบายชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิจัยในเบื้องต้น อาทิ วัตถุประสงค์ของการวิจัย ประเด็นที่จะทำการเก็บข้อมูล ประโยชน์ของการวิจัย และข้อมูลการติดต่อกับผู้วิจัย และเมื่อผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์ตอบรับเข้าร่วมการวิจัยแล้วจะดำเนินการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่สำหรับการขอความยินยอมโดยจะมีการนำเอกสารข้อมูลและขอความยินยอมสำหรับอาสาสมัคร และหนังสือแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะลงพื้นที่และเป็นผู้ดำเนินการ

สัมภาษณ์ด้วยตนเอง มีแนวทางการสัมภาษณ์ 7 ข้อ และใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณ 30-45 นาที

การวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการลดทอนข้อมูลด้วยการจัดระเบียบและประเภทของข้อมูล ก่อนดำเนินการแสดงข้อมูล และสร้างข้อสรุปข้อมูลเป็นระยะ ๆ ทุกครั้งที่สิ้นสุดการให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยนำผลจากการถอดเทปและรายละเอียดของการสัมภาษณ์มาเรียบเรียงอธิบายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยการลงรหัสและจัดหมวดหมู่ข้อมูล โดยเน้นการวิเคราะห์เนื้อหาข้อความที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างตัวข้อมูลและบริบทกับความหมายของการคิด/การกระทำในเหตุการณ์/ปรากฏการณ์ที่ศึกษา รวมถึงการตีความหมาย เพื่อสร้างคำอธิบายเชิงนามธรรม ที่แสดงความเป็นเหตุเป็นผลอันซับซ้อนของแบบแผนการกระทำ/กิจกรรม ซึ่งการจัดระเบียบและประเภทของข้อมูลจะเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการวิจัย คือก่อนการเก็บรวบรวมข้อมูล ระหว่าง และหลังการเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว ส่วนการแสดงผลข้อมูลและการสร้างข้อสรุปข้อมูลเริ่มดำเนินการระหว่างขั้นตอนเก็บข้อมูลต่อเนื่องไปจนถึงหลังเก็บข้อมูลเสร็จแล้ว

การพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ได้รับการพิจารณารับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เลขที่ใบรับรอง HE663081 เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2566 โดยผู้วิจัยได้คำนึงถึงการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมการวิจัย การป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย การรักษาความลับและความเป็นส่วนตัวของผู้เข้าร่วมวิจัยโดยการนำเสนอข้อมูลการวิจัยจะนำเสนอเป็นภาพรวม

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ทฤษฎี และกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติจังหวัดขอนแก่น มี 3 ระดับ คือ 1.1) กลไกระดับชาติมีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติโดยใช้คณะเลขาธิการจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) และมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พม.) เป็นผู้รับเรื่องจากคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ (กผส.) ไปดำเนินการต่อ โดยกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดอย่างชัดเจน มีลักษณะการดำเนินการแบบบนลงล่าง การทำงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการ มีความซ้ำซ้อนทั้งในเชิงประเด็นและพื้นที่ มีปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบหรือข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ไม่เอื้อต่อการดำเนินงาน และขาดฐานข้อมูลผู้สูงอายุ 1.2) กลไกระดับกระทรวง มีกระทรวงที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการพัฒนา โดยร่วมกันผลักดันในระดับนโยบายจนถึงระดับปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม โดยจังหวัดขอนแก่นได้พยายามจัดโครงการเน้นไปที่ตามความต้องการของผู้สูงอายุ จัดประชุม เสนอความเห็น ในส่วนของเครือข่ายมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตจาก 226 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 70 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เข้าร่วม และพยายามขยายความร่วมมือการจัดโครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ และการให้ความรู้ภูมิปัญญา กับชุมชน 1.3) กลไกระดับท้องถิ่น หน่วยงานที่มีบทบาทหลักคือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ศูนย์บริการทางสังคมผู้สูงอายุ เป็นภารกิจที่ถ่ายโอนให้แก่เทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบล ภารกิจที่ต้องทำคือ การส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่ม/ชมรม/ศูนย์บริการผู้สูงอายุในชุมชนขึ้นให้เป็นกลุ่มผู้สูงอายุตามอัครยาศัย เป็นกลุ่มธรรมชาติไม่มีกฎระเบียบที่เข้มงวดเช่นเดียวกับองค์กรภาครัฐ และเพื่อให้เป็นศูนย์รวมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของผู้สูงอายุ และการดำเนินการรับลงทะเบียนผู้มีสิทธิได้รับเงินเบี้ยยังชีพ

ผู้สูงอายุ และการจัดทำระบบฐานข้อมูลผู้สูงอายุ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า “การจัดสวัสดิการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ผู้สูงอายุในพื้นที่เพิ่มขึ้นทุกปี ผู้สูงอายุจะได้รับเบี้ยผู้สูงอายุตามขั้นบันไดอันนี้รับผ่านกรมบัญชีกลาง เราทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลและบันทึกข้อมูลในระบบสารสนเทศ การได้รับการอบรมตามความสะดวกและงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร”

2. ผลการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาจากผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุจากกลไกในระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับท้องถิ่นที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ จำแนกเป็น 2.1) ด้านสุขภาพอนามัย พบว่าในบางพื้นที่ได้มีการจัดตั้งศูนย์ที่ดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ เช่น ศูนย์สร้างสุขผู้สูงอายุ วัดหนองแขว พระอารามหลวง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เพื่อดำเนินงานกองทุนหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ และการบริหารจัดการค่าบริการสาธารณสุขสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิง (long term care: LTC) พร้อมเยี่ยมผู้สูงอายุที่มีภาวะติดบ้านติดเตียงในพื้นที่เทศบาลนครขอนแก่น ทั้งนี้ พ.ศ. 2563 เทศบาลนครขอนแก่นมีการวางแผนพัฒนาชมรมรอบรู้สุขภาพผู้สูงอายุ ศูนย์สร้างสุขวัดหนองแขว เพื่อให้สมาชิกมีความรอบรู้ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสมสุขภาพดี อายุยืนยาว และการพัฒนาเจ้าหน้าที่สาธารณสุขเพื่อสร้างความรอบรู้ด้านสุขภาพในวิถีชีวิตใหม่ สามารถปรับใช้กับงานบริการ และขยายสู่ประชาชนในพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตามยังคงพบปัญหาในระดับกระทรวง คือ การดำเนินงานที่ผ่านมายังขาดการบูรณาการแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานระดับกรม/สำนักที่รับผิดชอบ การกำหนดแผนของแต่ละหน่วยงานเป็นอิสระและเอกเทศต่อกัน ไม่มีกลไกเชื่อมโยงประสานระหว่างหน่วยงานภายใต้กระทรวง

เดียวกัน ส่งผลให้การจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุขาดความต่อเนื่อง เป็นการให้สวัสดิการแบบแยกส่วนและไม่มีการดำเนินการต่อเนื่อง ดังคำให้สัมภาษณ์ที่ระบุว่า “จากการดำเนินงานที่ผ่านมามีปัญหาด้านการปฏิบัติเป็นการบูรณาการทำงานแบบไม่แท้จริง ในเชิงพื้นที่ไม่สามารถทำได้ มีปัญหาเรื่องค่าตอบแทนจำนวนคน ข้อมูลที่ไม่เชื่อมโยงกับกระทรวงมหาดไทย ผู้สูงอายุ คือ ผู้ที่รอรับการพึ่งพิง การมีเพื่อน รอรับมากกว่าจะให้เค้าคิด เค้าทำ ภาครัฐต้องทำหรือจัดสวัสดิการที่ผู้สูงอายุสามารถเข้าไปใช้บริการได้ เช่นขนส่งสาธารณะ โครงการดีแต่ขาดความต่อเนื่อง ควรให้เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนมีบทบาทหลักในการดำเนินงาน” 2.2) ด้านนันทนาการ พบว่า กิจกรรมนันทนาการ จำแนกเป็น 2.2.1) กิจกรรมทางสังคม ได้แก่ การรวมในงานบุญ งานประเพณี งานเทศกาล ซึ่งจากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลระบุว่าผู้สูงอายุส่วนใหญ่ของกิจกรรมนันทนาการนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการจัดสวัสดิการ เช่น มีการพาไปทัศนศึกษานอกสถานที่ ดังที่กล่าวว่า “โครงการโรงเรียนผู้สูงอายุ 1 รุ่นมีการอบรม 3 เดือน วิทยากรหมุนเวียนและพยายามส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การอบรมอาทิตย์ละ 2 วัน ทำเป็นตารางมีทั้งการฝึกสมองเพื่อป้องกันความจำเสื่อม กิจกรรมนันทนาการ ให้ความรู้เรื่องการบริโภค การปฏิบัติตัว” หรือตัวอย่างโครงการขอนแก่นไม่ทอดทิ้งกัน เป็นโครงการหนึ่งในรูปแบบการสร้างวัฒนธรรมความเอื้ออาทรเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับและเข้าถึงการให้บริการสาธารณะจากภาครัฐอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาจิตสาธารณะของการเป็น “ผู้ให้” ของเทศบาลนครขอนแก่นและ 2.2.2) กิจกรรมการออกกำลังกาย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการในเรื่องนี้ รวมถึงผู้สูงอายุที่เป็นข้าราชการเกษียณจะมีการทำกิจกรรมตามความสนใจ การจัดโครงการเน้นไปที่ตามความต้องการของผู้สูงอายุ 2.3) ด้านการมีรายได้ และการมีงานทำ จำแนกเป็น 2.3.1) ด้านรายได้

พบว่า โครงการสร้างหลักประกันด้านรายได้แก่ผู้สูงอายุหรือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุซึ่งมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นตามสถานการณ์ที่เหมาะสม เช่น การปรับเปลี่ยนแบบการจ่ายเบี้ยยังชีพตามอัตราเพิ่มขึ้นแบบขั้นบันไดตามช่วงอายุ สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า “เบี้ยผู้สูงอายุ มีคุณค่าทางจิตใจ เวลาลูกหลานมาหาแล้วตายายมีเงินให้ 20 บาท แค่นี้ผู้สูงอายุก็รู้สึกว่ามีคุณค่า แม้จะเป็นเพียงการสงเคราะห์แต่มีคุณค่าทางจิตใจ” 2.3.2) ด้านการมีงานทำ พบว่า ผู้สูงอายุโดยส่วนมากมักประกอบธุรกิจส่วนตัว ทำการเกษตร ค้าขาย งานที่ปรึกษา ลักษณะงานส่วนใหญ่จะมีความยืดหยุ่นกำหนดเวลา ผู้สูงอายุไม่ต้องการเป็นภาระบุคคลอื่น สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลที่ระบุว่า “เรามีการส่งเสริมอาชีพ เช่น ให้ทำครีมนวดผม จักสาน นวดประคบ กลัวยอบเนย เอาไปขายแต่ไม่ค่อยมีตลาด ฝึกแล้วต้องมีตลาดด้วย” และจากการสัมภาษณ์ พบว่าผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ผู้สูงอายุควรมีการจำแนกและได้รับการจัดสรรสวัสดิการให้เหมาะสมจากการให้ผู้สูงอายุเป็นผู้รับเป็นการลุกขึ้นและช่วยเหลือตนเองได้ สิ่งสำคัญคือ “ผู้นำชุมชนต้องเข้มแข็ง ผู้สูงอายุที่มีกำลังพอควรฝึกให้เค้าหาทรัพยากรได้ การให้เค้าสามารถเข้าถึงแหล่งทรัพยากร การจัดสวัสดิการต้องแยก เช่น เป็นการสงเคราะห์สำหรับผู้สูงอายุที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ให้พอประทังชีพได้สำหรับผู้สูงอายุที่ยังพอช่วยเหลือตนเองได้ หาทรัพยากรให้เค้าให้สามารถเดินด้วยตนเองได้” และ 2.4) ด้านการมีสังคมและชุมชน จากการศึกษาข้อมูลเอกสารการประเมินคัดกรองความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุและการสัมภาษณ์สามารถจำแนกกลุ่มผู้สูงอายุตามลักษณะทางสังคมได้ 3 กลุ่ม คือ กลุ่มติดสังคม กลุ่มติดบ้าน และกลุ่มติดเตียง โดย 2.4.1) กลุ่มติดสังคมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี อยู่ชุมชนเมือง และชอบทำกิจกรรม เช่น ร้องเพลง เต้นลีลาศ 2.4.2) กลุ่มติดบ้าน ส่วนใหญ่จะไม่ค่อยเดินทาง อยู่ชุมชนชนบท

เลี้ยงหลานอยู่บ้าน และ 2.4.3) กลุ่มติดเตียง เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้มีทั้งอยู่ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท สามกลุ่มนี้จึงมีความต้องการและมีสังคมที่แตกต่างกัน โดยลักษณะของการจัดสวัสดิการของส่วนราชการจะมี 3 รูปแบบ คือ การดูแลผู้สูงอายุโดยสถาบัน ซึ่งเป็นสถานที่ให้บริการ ผู้สูงอายุมีการเตรียมความพร้อมในเรื่องสุขภาพโภชนาการ อาหารการกิน และการออกกำลังกายที่สม่ำเสมอ และเตรียมสุขภาพจิตให้มีทักษะที่ดีต่อการดำเนินชีวิตและสังคมส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นที่จังหวัดขอนแก่นอยู่ในระดับสูงเพราะมีสถานที่ออกกำลังกายเพื่อสร้างเสริมความพร้อมทางสุขภาพ เช่น สถานบริการผู้สูงอายุขอนแก่นโฮมแคร์ ซึ่งเป็นสถานประกอบการเอกชน สร้างขึ้นเพื่อดูแลผู้สูงวัยทุกสภาพที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไป ทั้งสูงวัยและเป็นผู้ป่วยติดเตียงไม่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ต้องอยู่ในการดูแลของผู้ช่วยพยาบาล การดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานผ่านการจัดโครงการและกิจกรรม มุ่งเน้นการให้การอบรม การให้ความรู้ การให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านออกเยี่ยมบ้าน และเน้นไปที่การพิทักษ์สิทธิ์ ด้วยการเข้าสู่สถานสงเคราะห์ โดยเป็นผู้สูงอายุประสบปัญหาความเดือดร้อนและมีความจำเป็นในเรื่องที่พักอาศัย อาหาร/เครื่องนุ่งห่ม อย่างไรก็ตามผู้ให้ข้อมูลเห็นสอดคล้องกันว่า “ควรให้ครอบครัวเป็นผู้ดูแลหลักและให้ชุมชนช่วยชุมชน มีอาสาสมัครผู้สูงอายุ การได้รับการดูแลจากสถานพยาบาลที่มาจากอาสาสมัครผู้สูงอายุและชุมชน”

โดยภาพรวมผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุไปปฏิบัติเป็นไปตามหลักความเสมอภาค ดังที่ผู้ให้ข้อมูลระบุว่า “เรามีการทำ MOU กับวัด 5-7 วัด ในเรื่องฉาปนกิจศพผู้ยากไร้ สวัสดิการที่มีสำหรับผู้สูงอายุคิดว่าประเทศไทยยังไม่เหมาะสมเป็นรัฐสวัสดิการ เพราะการจัดสรรไม่เพียงพอ การดูแลตนเองได้อย่างยั่งยืน เราต้องส่งเสริมอาชีพ ให้ชุมชน

ช่วยชุมชน มีอาสาสมัครผู้สูงอายุ การได้รับการดูแลจากสถานพยาบาลที่มาจากอาสาสมัครผู้สูงอายุและชุมชน ในการดำเนินการปัจจุบันนี้เรามีองค์กรเครือข่าย 49 องค์กรที่เข้ามาสนับสนุนงบประมาณทรัพยากรเพื่อมาจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ เรามีกิจกรรมให้ผู้สูงอายุได้คิดได้ลงมือทำ เช่น กิจกรรมประเพณีต่าง ๆ เราให้ผู้สูงอายุออกแบบเอง และเรา

สนับสนุนงบประมาณ ในอนาคตคิดว่าเราต้องส่งเสริมเทคโนโลยี ให้ผู้สูงอายุใช้งานได้ง่าย เข้าถึงง่าย เวลาเกิดเหตุฉุกเฉินกดปุ่มเดียวสามารถแจ้งเหตุได้ มีนักพัฒนาสังคมและผู้นำที่เข้มแข็งและเข้าใจงานสวัสดิการ” ซึ่งสามารถสรุปกลไกการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในจังหวัดขอนแก่น ดัง Figure 1

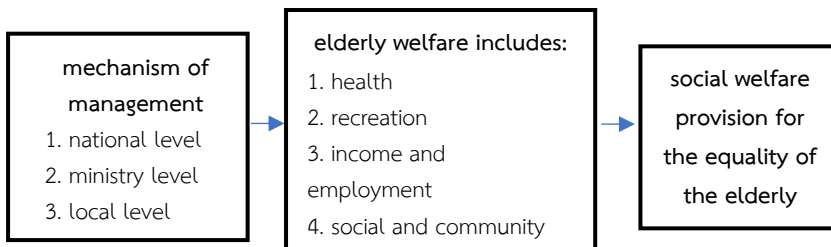


Figure 1. Mechanism of social welfare management for equality of elderly in Khon Kaen province

วิจารณ์

จากผลการศึกษา พบว่า

1. กลไก และกระบวนการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมเพื่อความเสมอภาคของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในจังหวัดขอนแก่น มี 3 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่น โดยระดับชาติและระดับกระทรวง พบปัญหาในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุเพราะเป็นการทำงานแบบแยกส่วน ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน มีความซ้ำซ้อนทั้งในเชิงประเด็นปัญหาและพื้นที่ การดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ ภายใต้งานบูรณาการยังไม่บรรลุผล นอกจากนี้ยังพบว่าการบริการสุขภาพและสังคมสำหรับผู้สูงอายุ มีผู้สูงอายุจำนวนมากเข้าไม่ถึงสิทธิสวัสดิการและบริการต่าง ๆ แบบเบ็ดเสร็จ เพราะการจัดบริการยังเป็นแบบกระจายตามภารกิจของหน่วยงาน หน่วยงานยังยึดติดรูปแบบการทำงานตามโครงสร้างและตามภารกิจมากกว่าการให้ความสำคัญกับการจัดบริการเชิงประเด็นที่ตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาของผู้สูงอายุอย่างแท้จริง (Sumalai and Singkaneti,

2023) อย่างไรก็ตามในงานของ Jentsantikul (2021) ได้ระบุให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกแทรกแซงการกำหนดนโยบายโดยส่วนกลาง จึงไม่สามารถบังคับใช้หรือดำเนินการตามกฎหมายที่ให้อำนาจในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชากรผู้สูงอายุในท้องถิ่นได้ด้วยสาเหตุดังกล่าวนำไปสู่การขาดการบูรณาการทั้งในมิติเป้าหมาย มิติกระบวนการทำงาน และมิติพื้นที่ เป็นการ “รวมกันทำงาน” มากกว่า “ร่วมกันทำงาน” ซึ่งสอดคล้องกับ Jentsantikul and Aimimtham (2023) ที่ระบุว่า การดำเนินงานสวัสดิการสังคมยังคงขาดการบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยงานและมีความซ้ำซ้อนเชิงพื้นที่และบทบาทของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตามภายใต้ข้อจำกัดของกลไกการจัดสวัสดิการในระดับชาติ ระดับกระทรวง และระดับท้องถิ่นที่มีความซ้ำซ้อนกัน ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรมีการทบทวนบทบาทของสถาบันครอบครัวในการดูแลผู้สูงอายุ โดยนำทฤษฎีที่เกี่ยวกับครอบครัวมาใช้ในการวิเคราะห์เพื่อทำความเข้าใจแบบแผนของการปฏิสัมพันธ์และความสัมพันธ์ของครอบครัวที่มีผลต่อการดูแล

ผู้สูงอายุ และความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างหน่วยต่าง ๆ ในชุมชนซึ่งจะส่งผลให้บทบาทของสถาบันองค์กร และบุคคลต่าง ๆ ทำหน้าที่ขับเคลื่อนผลักดันชุมชนให้มีการเปลี่ยนแปลงหรือมีพลวัตยิ่งขึ้นในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ ทั้งนี้รูปแบบการดำเนินงานดูแลผู้สูงอายุโดยระบบสุขภาพชุมชนที่เป็นรูปธรรมที่สามารถเป็นต้นแบบในการพัฒนาและบูรณาการให้ต่อเนื่อง เช่น การอบรมอาสาสมัครประจำครอบครัว (อสค.) ที่ส่งผลทำให้สมาชิกในครอบครัวรวมถึงเพื่อนบ้านได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลสุขภาพของคนในครอบครัวและก่อให้เกิดระบบการพึ่งพากันในชุมชน นอกจากนี้การดำเนินงานระบบส่งเสริมสุขภาพดูแลผู้สูงอายุระยะยาว เป็นระบบที่ช่วยทำให้ผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพิงไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ได้รับการดูแลช่วยเหลือกันของระบบสุขภาพชุมชนภายใต้แนวคิด “คนในชุมชนไม่ทอดทิ้งกัน” และก่อให้เกิดการบริการทั้งด้านสาธารณสุขและบริการด้านสังคมที่เชื่อมโยงกันอย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้วยแนวคิดโรงเรียนผู้สูงอายุ เป็นแนวคิดที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ สามารถปรับตัวดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสมในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป และนำมาซึ่งการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมสร้างของคนภายในชุมชน (Faimuenwai *et al.*, 2021)

2. ผลสัมฤทธิ์ของการนำนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดสวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุไปปฏิบัติในภาพรวม โดยพิจารณาจากผลผลิตและผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการจัดสวัสดิการของผู้สูงอายุจากกลไกในระดับชาติ ระดับกระทรวงและระดับท้องถิ่นที่นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุ พบว่า การดำเนินงานเป็นไปตามหลักความเสมอภาคทั้งในด้านสุขภาพอนามัย ด้านนันทนาการ ด้านการมีรายได้และการมีงานทำ และด้านการมีสังคมและชุมชน (Salapsri and Wattanapongsiri, 2022) ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

พุทธศักราช 2560 มาตรา 27 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติหลักเรื่องความเสมอภาคไว้ว่า “บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน” ทั้งนี้ในการจัดสวัสดิการควรปรับปรุงรูปแบบของสวัสดิการแบบให้เปล่าเป็นการจัดสวัสดิการที่ให้เพื่อให้ผู้สูงอายุได้รับอย่างเพียงพอและสามารถยังชีพหรือสามารถหาเลี้ยงตนเองได้ เป็นผู้มีความสามารถพัฒนาตนเองให้พึ่งตนเองได้หรือกลับเข้าไปแข่งขันในตลาดแรงงานได้ เป็นการสร้างความหลากหลายในการบริการสวัสดิการรองรับทุกกลุ่มเป้าหมายจากการแสวงหาความต้องการที่แท้จริงของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น รัฐบาลพิจิ ได้จัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุโดยพยายามจัดสรรกองทุนต่าง ๆ ให้ผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับบำนาญและไม่มีระบบการคุ้มครองใด ๆ ได้รับผลประโยชน์จากกองทุน (Jensantikul and Aimimtham, 2023) หรือในประเทศญี่ปุ่นที่มีระบบการสร้างหลักประกันความมั่นคงทางสังคมให้มีความครอบคลุมทั้งแผนบำนาญบำนาญผู้สูงอายุและระบบการดูแลสุขภาพในระยะยาว ส่งเสริมพลพลพลังของผู้สูงอายุ เช่น ให้ผู้สูงอายุเป็นอาสาสมัครแนะนำการเดินทางหรือการท่องเที่ยวที่อยู่ในสถานี่รถไฟชัปปุโรหรือแนะนำนักท่องเที่ยวในพิพิธภัณฑ์เปิดยุคเอโดะ นอกจากนี้ในเชิงการบริหารหรือการจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีการจัดแบ่งโครงสร้างส่วนงานในสำนักงานชุมชน สำนักงานเมือง สำนักงานเทศบาลหรือศาลาว่าการมหานครโตเกียวให้มีกองการจัดการสังคมผู้สูงอายุที่รับผิดชอบเกี่ยวกับนโยบายของผู้สูงอายุ เป็นต้น (Junthothai, 2020) อย่างไรก็ตามด้วยข้อจำกัดของการจัดสรรงบประมาณและความสามารถในการหารายได้ของรัฐบาลส่งผลต่อความยั่งยืนในการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุจึงไม่ควรจัดสวัสดิการโดยพิจารณาหลักความเสมอภาคเพียงอย่างเดียว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุควรคำนึงถึงหลักความเป็นธรรมทางสังคมด้วยการจัดสรรทรัพยากรที่กระจายไปยังกลุ่มผู้ที่ด้อยโอกาสหรือผู้สูงอายุที่

เข้าไม่ถึงสิทธิ เพื่อกำหนดลักษณะการกระจายผลประโยชน์เสียใหม่เพราะผู้สูงอายุต่างมีลักษณะทางร่างกาย จิตใจ และที่อยู่อาศัยหรือความพร้อมที่แตกต่างกัน (Salapsri and Wattanapongsiri, 2022) ซึ่งในงานวิจัยของ Durongrittichai *et al.* (2022) ได้ระบุให้เห็นว่าผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชนบทเป็นผู้สูงอายุที่ด้อยโอกาสเพราะรูปแบบการใช้ชีวิตเป็นแบบบริบทที่พัฒนาน้อยกว่า ส่งผลให้มีข้อจำกัดในการจัดการชีวิตเพราะผู้สูงอายุในชนบทขาดการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพและมีความไม่มั่นคงการดำรงชีวิต นอกจากนี้บางครั้งยังถูกละเลยจากครอบครัว

สรุป

จังหวัดขอนแก่นมีการดำเนินการการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุให้เป็นไปตามหลักความเสมอภาคตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 โดยมีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องในหลายระดับ ในระดับปฏิบัติการ พบว่า มีความซ้ำซ้อนและขาดความต่อเนื่อง ซึ่งทางจังหวัดขอนแก่นควรปรับกลไกการทำงานระหว่างหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่นให้ชัดเจนและมุ่งเน้นการจัดสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุโดยการกำหนดนโยบายที่ครอบคลุมถึงความต้องการและจำเป็นโดยใช้องค์ความรู้หลายด้านเข้ามาพิจารณาประกอบร่วมกันภายใต้ภาพของ “ความชราภาพ” ผู้สูงวัยต่างกลุ่มต่างลักษณะอาจเผชิญปัญหาที่รอให้ได้รับการตอบสนองจากรัฐบาลแตกต่างกัน การจัดสวัสดิการจึงควรคำนึงถึงการปรับบทบาทจากผู้สูงอายุที่เป็นผู้รับมาเป็นผู้ที่พัฒนาตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

Durongrittichai, V., S. Sanviengjan and M.C.C. Perez. 2022. Social welfare system development for disparity aging in order to decrease social inequality in

sub-district rural areas, Thailand: From the preliminary model to the extended area. *Interdisciplinary Research Review* 17(2): 14-20.

Faimuenwai, R., N. Kimsunghuen and K. Rueanrudiprom. 2021. The elderly care model: The answer is the community health system. *Thailand Journal of Health Promotion and Environmental Health* 44(3): 11-22. (in Thai)

Jensantikul, N. 2021. Elderly welfare management of local administrative organizations: A literature review. *Interdisciplinary Studies Journal* 21(2): 254-266. (in Thai)

Jensantikul, N. and S. Aimimtham. 2023. Governmental practice guidelines for providing appropriate social welfare for the elderly in Thailand. *GMSARN International Journal* 17(2): 163-169.

Junthothai, D. 2020. Ageing society management: Lessons learned from Japan. *CRRU Law, Political Science and Social Science Journal* 4(1): 159-182. (in Thai)

Khon Kaen Provincial Social Development and Human Security Office. 2022. Social situation report of Khon Kaen province for the year 2022. Provincial Social Development and Human Security Office, Khon Kaen. (in Thai)

Kumhom, R. and L. Sombat. 2018. Alternative social welfare model for older persons: Decreasing social inequality. *Journal of Thai Interdisciplinary Research* 13(6): 44-54.

- Salapsri, S. and P. Wattanapongsiri. 2022. The analysis of Thai elderly pension policy. *Journal of Social Science Panyapat* 4(3): 253-262. (in Thai)
- Sudsomboon, S. 2014. Social welfare for aging people in Thailand. *Journal of Southern Technology* 7(1): 73-82. (in Thai)
- Sumalai, T. and B. Singkaneti. 2023. The problems of elderly care protection by Thai law: A case study of elderly health care service under the National Health Security Act. *Law and Local Society Journal* 7(1): 1-20. (in Thai)
- Wang, Y. and P. Luo. 2022. Exploring the needs of elderly care in China from family caregivers' perspective via machine learning approaches. *Sustainability* 14(19): 11847, doi: 10.3390/su141911847.
- Weldeslassie, S. 2021. Basis for policy formulation: Systematic policy analysis or intuitive policy decision? *Journal of Public Administration and Policy Research* 13(1): 11-19.
-